

Henning Larsen og SLA designer et blendende fyrtårn til Norges Arktiske Universitetsmuseum i Tromsø

Det nye landemerket, som skal romme en av verdens nordligste kulturinstitusjoner, inngår som et element langs en ny kultursti i Tromsø. Stien skal trekke besøkende fra byen og ned til havet.

Tromsø er en av de største byene i verden med mørketid. Byen ligger i en frodig fjord, cirka 300 kilometer nord for polarsirkelen. I vinterhalvåret er byen innhyllet i av mørke og skiftende blå nyanser. I denne periode lyser markante bygninger opp i bybildet som fakler mot horisonten.

Norges Arktiske Universitetsmuseum blir ingen unntakelse. Henning Larsen Architects, som står bak designet av det 19.700 kvadratmeter nye museet sydvest for byens sentrum, har skapt en komposisjon av halvgjennomsiktige bygningskropper, som tydelig refererer til den lokale byggeskikken.

"Vårt design avspeiler Nord-Norges storslåtte natur og kulturhistorie," sier partner i Henning Larsen, Peer Teglgaard Jeppesen. "Designet er moderne, men bygger samtidig på en lokal tradisjon om å la byens landemerker lyse opp som markører i det vintermørke landskapet."

Prosjektet, som for øyeblikket er under myndighetenes behandling, er utviklet for Statsbygg i samarbeid med SLA, COWI og Borealis.

Lokalhistorien kaller

Det nye museet skal huse Universitet i Tromsø sine kulturhistoriske og naturhistoriske arkiver; to hittil selvstendige samlinger, som har vokst seg ut av sine tidligere hjem. En bygning øverst på tomten (i dag Tromsø Center for Moderne Kunst) bevares, og utsikten til havet fra bygget vil danne en sentral akse i organiseringen av den nye bebyggelse ned langs det skrånende terrenget. Museets inngang plasseres i hjørnet av Museumsgata og Strandvegen, og byr på henholdsvis billettsalg, museumsshop og en café med utendørsservering langs havnefronten.

Bygningen består av en solid skiferbase som er kilt inn i den skrånende bergveggen. På denne hviler det fire selvstendige, halvgjennomsiktige bygningskropper. Fasadene på den øverste, svevende delen er sammensatt av kassettlignende moduler, som kan vedlikeholdes og utskiftes individuelt. I dagslys fremstår modulene som ugjennomsiktige og melkeaktige, men om natten omdannes de til en klynge av blussende lyfter. De sarte, glødende massene plassert på skiferbasen henviser til samenes, den lokale urbefolkningens, teltlignende lavvoer der lerretsveggene opplyses innefra og stråler ut på det frosne vinterlandskapet.

Sett fra luften utformer planen seg som en kløverlignende struktur hvor utstillingssalene er organisert omkring en bred gate, som skjærer seg ned gjennom bygningens sentrum. "Skår" i belegningen skaper en visuell forbindelse til bygningens første etasje og gir forbipasserende et glimt ned i museets arkiver som er en del av husets base. To smalere stier forgrener seg fra "hovedgaten" og deler museets øverste nivå i fire adskilte utstillingsområder. Museet møter vannet i en stor amfi-lignende trapp, som skal fungere som offentlig samlingsplass for besøkende og forbipasserende, og ved større begivenheter.

"På tross av havets nærvær og store betydning for byen, er Tromsøs havnefront stort sett ikkeeksisterende i det offentlige rom," forklarer Jeppesen. "Med vårt fokus på den natur- og

kulturhistoriske utviklingen i Norges nordlige områder og Arktis, og takket være den dramatisk skrånende fjæra, forsøker vi med museet å gjenforene byen og havet, som en hyllest til regionens historie."

Dette feires også

Den største utstillingssalen er dedikert til fremvisningen av et blåhval-skjelett. Skjelettet henger ned fra loftet så besøkende kan oppleve funnet i sin helhet, både oppe-, nedenfra og fra siden. Utover typiske utstillings- og forskningsfasilitetene vil museet også romme et auditorium med plass til 200 tilhørere, samt et antall mindre undervisningslokaler og studieværelser.

Innvendig står museets materialvalg i skarp kontrast til det kjølige ytre: som et bløtt motspill til skifergulvet er veggene bekledd med tre, som til dels demper lyd, og som skaper et varmt og hyggelig interiør. Utstillingsdesignet skjelner mellom formidling rettet mot henholdsvis offentligheten og eksperter. Men selv de mest sårbare utstillingsgjenstandene blir synlige for alle ved hjelp av perforerte skjermer av tre, som adskiller de offentlige områdene fra de bakenforliggende forsknings- og oppbevaringsfasilitetene.

Den arktiske natur

Landskapet rundt museet er designet av SLA og er basert på Tromsøs lokale natur og arktiske landskap. Lokale plante- og dyrearter, Tromsøs fem naturtyper, områdets markante geologi og Norskehavets undersjøiske korallrev utgjør inspirasjonen for landskapet som fysisk vil kunne oppleves av både museumsgjester og forbipasserende, som en integrerte del av museets utstillinger.

"Tromsø har en unik natur med en fantastisk spennvidde, fra havets rike koraller til den Nordboreale skoggrensen, til de alpine sonene med sine hardføre fjellplanter. Nettopp denne naturrikdom vil vi innføre i vårt landskap for å skape et virkelig 'wunderkammer' av naturtypologier, fossiler, levende og døde materialer, beplantninger, trær og et skiftende tidevann. Dette vil skape en ny opplevelse og en ny forståelse av Tromsøs rike naturhistorie," sier Stig L. Andersson, partner og designdirektør i SLA.

Landskapsprosjektet involverer både museumspark, byrom og havnepromenade. Prosjektet inkluderer også en rekke stier, som fungerer som grønne passasjer og gårdshaver i forbindelse med museet, og som lommeparker i byen. Det forventes at alt av materialer og beplantning som skal inngå i designet, samles inn fysisk i lokalområdet.

"Det finnes simpelthen ingen planteskoler eller leverandører som kan levere de lokale materialene og plantene, som hører til akkurat her. Derfor skal vi ut og samle de inn fysisk. På den måten blir også landskapet helt lokalt," sier Stig L. Andersson.

Henning Larsen har designet mange kulturinstitusjoner, som i særlig grad knytter seg til landskapet og lokalområdet; fra det skrånende og gresskledte tak på Moesgård Museum i Aarhus, til konsertsalen Harpas skyhøye, krystallinske fasade i Reykjavik. Henning Larsen har arbeidet i arktis gjennom en årrekke, senest i forbindelse med oppførelsen av Kiruna Rådhus som åpnet i 2018.

Designet til Norges arktiske museum er utviklet i samarbeid med SLA, COWI og Borealis. Byggeprosessen forventes å starte opp tidlig 2023.

Fakta:

Prosjektnavn: Norges Arktiske Universitetsmuseum

Program: Natur- og kulturhistorisk museum med fokus på forskning og forskningskommunikation, utvikling og bevaring av vitenskapelige samlinger, formidling, forvaltning og undervisning.

Beliggenhet: Tromsø

Byggherre: Statsbygg

Samarbeidspartnere: SLA, COWI, Borealis

Bruttoareal: 19.700 m²

Kontakt:

Katherine Eloise Allen, kommunikasjons Henning Larsen, +45 2189 4054, kal@henninglarsen.com

Kristoffer Holm Pedersen, kommunikasjonssjef SLA, +45 6080 9394, khp@sla.dk